

Inntekt og ressursforbruk henger sammen. Forbruket av varer, og dermed naturressurser, øker når inntektene øker. Dette ses både i utviklingen i Norge, og i forskjellen mellom rike og fattige land i verden. Ressursforbruket i industrialiserte land må ned til en tiendedel av dagens nivå dersom tilstrekkelige ressurser skal kunne anvendes til å dekke behovene i fattige land¹.

Inntekt og ressursforbruk henger sammen

Økningen i norsk ressursforbruk har stort sett fulgt økningen i inntekt de siste årene. Forbruket viste en liten nedgang i 2009, men det private pengeforbruket pr innbygger hadde i 2009 likevel økt med 62 % siden 1990². Klesforbruket økte samtidig 72 %, forbruket av møbler ble mer enn tredoblet, mens vi reiste nesten tre ganger så langt med fly. Reiselengden med bil økte 18 % per innbygger. Det økte forbruket av klær, møbler m.m. viser seg tydelig i avfallsstatistikken. Mengden husholdningsavfall steg fra 236 kg per innbygger i 1992 til 420 kg per innbygger i 2009, en vekst på 77 % (SSB 2010).

Norsk forbruksutvikling	1990	2009	Vekst
Klær (kilo/innb)	8,8	15,2	72 %
Møbler (kilo/innb)	23,9	65,4	220 %
Flyreiser innenriks (km/innb.)	628	931	48 %
Flyreiser utenriks (km/innb.)	1 842	5 936	222 %
Bilreiser (km/innb.)	10 255	12 073	18 %

Kilder: Hille 2010 / SSB 2011

Det globale forbruket er skjevt fordelt

De rikeste 20 % av verdens befolkning (som vi nordmenn tilhører) har tre fjerdedeler av verdens samlede inntekter (UNDP 2007). Forbruket følger inntektene. Vi nordmenn har i snitt et svært høyt materielt forbruk sammenlignet med resten av verden. Derfor belaster vi også naturressursene og miljøet mye mer.

Vi sammenligner Norge med to utviklingsland; Kina og Zimbabwe. Kina er et framvoksende industriland, og vi velger Kina som eksempel fordi det ofte uttrykkes bekymring for kinesernes voksende forbruk, og hvordan dette vil påvirke miljøet på Jorden. Zimbabwe er valgt for å synliggjøre ressursforbruket i et ekstremt fattig land. Zimbabwe ligger nederst på FNs liste over ulike lands levekår (HDI-indeksen).

Ressursforbruk pr innbygger	Norge	Kina	Zimbabwe
Korn (kilo) ¹	125	152	161
Kjøtt & biprodukt (kilo) ²	68	57	21
Melk (liter) ³	264	29	29
Fisk & sjømat (kilo) ⁴	62	39	2
Strømforbruk (kWh) ⁵	24 868	2 453	1 022
Energiforbruk (kg oljeekv./innb.) ⁶	6 220	1 600	760

Kilder: Mat-tall 2007 (FAO 2010). Energital 2008 (IEA 2011)

1 Inkluderer ikke korn til dyrefôr eller ølbrygging

2 Inkluderer innmat

3 Inkluderer bruk til ost, mør og fløte. Målt i kg (ca lik samme tall i liter).

4 Fisken regnet etter rund vekt, altså før sløyting

5 Samlet strømforbruk (både husholdninger, industri og tjenesteyting)

6 Alt energiforbruk omregnet til tilsvarende mengde olje

Ulikheter i inntekten påvirker ikke bare det totale forbruket, det påvirker også sammensetningen av forbruket. Vi ser for eksempel at det norske matforbruket består av mye melkeprodukter, kjøtt og fisk, som er mer ressurs- og miljøbelastende enn vegetarisk kost. Selv om det samlede forbruket av animalsk mat i Kina fortsatt er relativt lavt, har kineserne brukt velstandsveksten til å øke kjøttforbruket sitt raskt.

¹ UNDP 2000: Global Environmental outlook 2000. Gjengitt i St.meld. St.meld. nr. 19 (2002-2003) En verden av muligheter - globaliseringens tidsalder og dens utfordringer

² Per innbygger. Justert for inflasjon (Hille 2010)

Miljøvennlig og miljøskadelig forbruk

Det er forskjell på hva man bruker pengene på. Forbruk av **tjenester**, så som kinobilletter, fysioterapi og restaurantbesøk forbruker generelt mye mindre ressurser og forurenses mindre enn samme mengde penger brukt på **varer**. Et viktig unntak som bekrefter regelen om at tjenester er miljøvennlige, er transport (spesielt flyreiser), som forurenses mye per krone.

Økologisk fotavtrykk (ØF) måler hvor mye av jordas areal som går med til å produsere de varer vi forbruker, og til å absorbere forurensingen vi skaper.

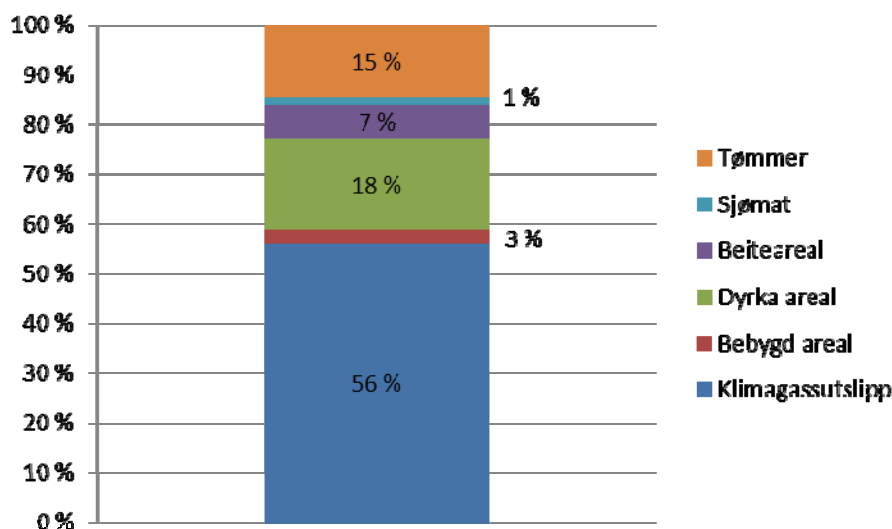
Gjennomsnittlig ØF i verden i dag er 2,7 ha/pers*. Jorda har ikke kapasitet til mer enn 1,8 ha/pers (WWF 2010). Vi

har dermed et overforbruk som gjør det vanskeligere (kanskje umulig) å opprettholde en god levestandard og miljøtilstand i fremtiden. Skulle alle i verden hatt et økologisk fotavtrykk på norsk nivå, måtte vi altså hatt mer enn tre planeter for å kunne leve bærekraftig.

	Norge	Kina	Zimbabwe
CO ₂ -utslipp (tonn/innb)	9,5	4,9	0,8
Økologisk fotavtrykk (ha/innb)*	5,6	2,2	1,2

Kilder: CO₂-tall 2007 (FN 2010), Økologisk fotavtrykk (WWF 2010)

* 1 hektar = 10 mål = 10 000 kvadratmeter

Figuren viser hvordan miljøbelastningen fra det norske forbruket er satt sammen. Vi ser at klimagassutslippene utgjør over halvparten av det økologiske fotavtrykket. Det er stor forskjell på miljø- og ressursbelastningen pr krone for de ulike varene vi kjøper (Hille et al. 2008 / Hille 2010).

Din kvote

Tanken om din kvote bygger på at alle mennesker skal ha like rettigheter til å forbruke naturressurser (NFM u.å.). Etter en slik tankegang, bruker vi i Norge langt mer enn folketallet vårt skulle tilsi. En mer rettferdig fordeling i verden forutsetter da at Norge reduserer sitt økologiske fotavtrykk, slik at Kina og Zimbabwe kan øke sitt uten at Jorden ødelegges.

Kilder

FAO 2010: *FAOstat. Data Archives. Food Supply* faostat.fao.org

FN 2010: *UN Stats Environmental Indicators // CO₂-emissions* . unstats.un.org/unsd/environment/air_co2_emissions.htm

Hille et al. 2008: *Miljøbelastningen fra norsk forbruk og norsk produksjon 1987-2007*. Vestlandforskning. (Varer og tjenester som nordmenn forbruker, produseres over hele verden. Alt.2: OECD Europa –miks strøm brukt som utregningsbasis).

Hille, John 2010: *Økologisk utsyn 2010*. Rapport 1/2010, Framtiden i våre hender

NFM u.å.: *Din bit av jorden. Bakgrunnsartikkel*. Nettverk for miljølære

SSB 2010: *For fyrste gang kastar vi mindre* http://www.ssb.no/avfkomm/

SSB 2011: Statistikkbanken Emne: 02 Befolkning. *Tabell: 03037: Middelfolkemengde, etter kjønn, alder og sivilstand*

UNDP 2010: *Human Development Report 2010*. http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2010/

WWF 2010: *Living planet report 2010*. wwwf.panda.org/about_our_earth/all_publications/living_planet_report/